

Kazimierz Nosal

**„Postrzeganie otrzymywanego i oczekiwanego wsparcia przez osoby skazane
w okresie przygotowania do zwolnienia”**

Słowa kluczowe: resocjalizacja, readaptacja społeczna, wsparcie społeczne, kurator sądowy, resocjalizacja penitencjarna

Przestępczość jest zjawiskiem, które towarzyszy ludzkości od wieków, podobnie jak poszukiwanie skutecznych sposobów, by zjawisko to ograniczyć. Próby zapobieżenia popełnianiu czynów karalnych, mimo wielu wysiłków na przestrzeni wieków, nie przynoszą efektów. Skala przestępczości nie maleje a wedle niektórych analiz, nawet wzrasta. Stąd coraz częściej dyskusje skupiają się wokół sposobów ograniczania zjawiska przestępczości. Efektywność resocjalizacji penitencjarnej, prowadzonej w warunkach zamkniętych, jest podważana z wielu względów. Nie powoduje spadku recydywy (powrotności do przestępstwa) poza tym dla osoby osadzonej niesie ryzyko wystąpienia wielu negatywnych konsekwencji, w postaci deprivacji potrzeb w najbardziej ważnych sferach ludzkiego życia – fizycznej, psychicznej, społecznej i zawodowej. Nie brak opinii dowodzących, że wykonywanie kary pozbawienia wolności przynosi więcej szkód, niż pożytku, bardziej demoralizuje niż czyni więźnia lepszym. Z drugiej strony odizolowanie groźnego dla społeczeństwa sprawcy, najczęściej na określony czas, jest konieczne ze względów bezpieczeństwa, ochrony pozostałych członków społeczeństwa, przestrzegających ustalonych norm prawnych. Kara izolacyjna, choć szkodliwa dla osoby ją odbywającej, pełni funkcję izolacyjną i prewencyjną. Ma odstraszać inne jednostki przed zamiarem złamania prawa z uwagi na nieuchronność i groźącą dolegliwość kary. W sytuacji, gdy wobec sprawcy przestępstwa nie można zastosować łagodniejszych form kary, więzienia spełniają swoją rolę i będą funkcjonowały, mimo bardzo wysokich wydatków ich utrzymania. Jednym ze sposobów ograniczania izolacji więziennej jest stosowanie środków wolnościowych, tam gdzie jest to prawnie i społecznie uzasadnione, polegających na wykonywaniu orzeczeń sądowych w środowisku otwartym, pracy z osobą skazaną w środowisku otwartym na zasadach probacji.

W obu przypadkach, wykonywania kary w warunkach zamkniętych i wolnościowych, jako sposób na wzmocnienie podejmowanych oddziaływań resocjalizacyjnych, ale też redukcji powrotu do przestępczości, dostrzega się znaczenie udzielanego osobie skazanej wsparcia społecznego. Doniesienia z badań szeroko dokumentują, że rodzaj i wielkość przekazywanego osobie skazanej wsparcia, ma decydujący wpływ na przebieg procesu readaptacji społecznej osób zwalnianych z jednostek penitencjarnych. Zagadnieniom z tego obszaru poświęcana została napisana praca. Temat dotyczy bowiem ustalania tzw. okresu przygotowania do zwolnienia wobec osób osadzonych, którym do końca kary pozostało do 6 miesięcy pobytu. Okres ten jest ustanawiany „w razie potrzeby” dla tych skazanych, którzy mają ogólnie trudną sytuację życiową i czekające ich po zwolnieniu problemy adaptacyjne mogą się okazać trudne do samodzielnego rozwiązania. W trakcie trwania okresu przygotowania do zwolnienia główną rolę, w jego realizacji, odgrywa sądowy kurator zawodowy, które wespół z osobą zwalnianą, służbą więzienną i oraz powołanymi instytucjami organizuje dla tegoż skazanego stosowną, adekwatną do potrzeb pomoc w społecznej readaptacji. Przeprowadzone badania wśród 151 skazanych, na terenie jednostek penitencjarnych, wykazały, że otrzymywane wsparcie, przez osoby objęte okresem przygotowania do zwolnienia, nie jest wystarczające. Ponadto osoby badane przedstawiły szereg oczekiwań zarówno co do formy pomocy, jej wielkości oraz źródeł, z których wsparcie może być udzielane. Wydaje się, że przeprowadzone badania, jak też dociekania teoretyczne, będą stanowiły istotny wkład w poznanie mechanizmów wsparcia osób opuszczających więzienia, szczególnie objętych okresem przygotowania do zwolnienia.

